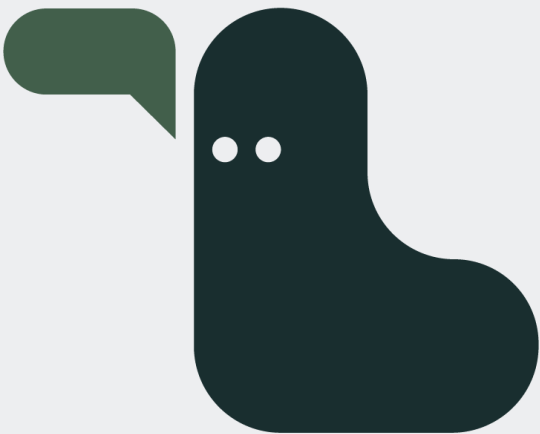

Ar visiems grožis kainuoja vienodai?

2020

Žmogaus teisių balsas

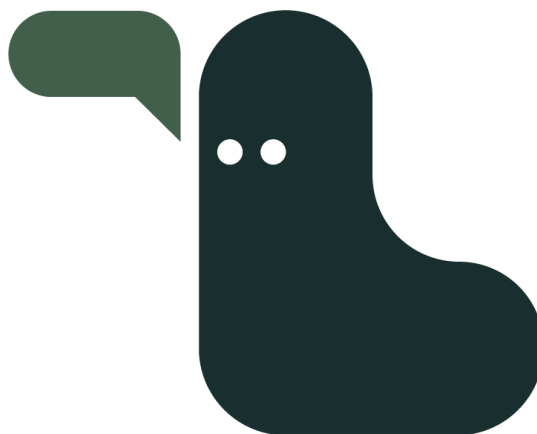
Leidinį išleido VšĮ „Žmogaus teisių balsas“.

Žmogaus teisių balsas – tai nevyriausybinė organizacija (*think tank*), kurios tikslas šviesti visuomenę apie žmogaus teises Lietuvoje ir pasaulyje, atlikti tyrimus ir pateikti rekomendacijas žmogaus teisių situacijai gerinti. Žmogaus teisių balsas veikia tokiose srityse kaip advokacija, žmogaus teisių švietimas, žmogaus teisių komunikacija.

Tyrimą atliko:
Eitvydas Zurba
Giedrė Šėmytė
Aistė Jotautytė

ISBN 978-609-96105-1-1

© VšĮ „Žmogaus teisių balsas“, 2020

01 Įžanga

Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnis numato, kad paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Nepaisant to, lyginant grožio salonų paslaugų kainas buvo pastebėta, kad grožio paslaugų sferoje kainų nelygybė egzistuoja. Lietuvoje 2018 metais Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba kampanijos „Kaina neturi lyties“ metu analizavo didžiuosiuose Lietuvos miestuose įsikūrusių penkiasdešimties kirpyklų ir grožio salonų kainas ir pastebėjo, jog nustatytos grožio paslaugos moterims kainuoja nuo 23 proc. iki 43 proc. brangiau.

Žmogaus teisių balsas atliko grožio paslaugų teikėjų kainoraščių analizę. Šis tyrimas praplečia Tarnybos vykdytos analizės ribas ir iš dalies analizuoja kampanijos efektyvumą.

„Neretai žmogaus teisės bei lyčių lygybė yra suprantami kaip labai abstrakčios, neapčiuopiamos idėjos, tačiau reikia nepamiršti, kad tai kasdieniai dalykai su kuriais susiduria kiekvienas. Šis tyrimas apie grožio paslaugų teikėjus puikiai parodo kaip nepaisant nediskriminavimo principo nukenčia vartotojai sumokėdami daugiau. Tai taip pat puikiai iliustruoja, kad žmogaus teisės ir vartotojų teisės gali būti glaudžiai susiję.“ - teigia Žmogaus teisių balso direktorius Eitvydas Zurba.

02 Metodika ir eiga (I)

Tyrimo metu buvo analizuoti visomis veiklos formomis veikiantys grožio paslaugų teikėjai. Tyrimas analizuoja grožio paslaugų teikėjų kainas. Tam tikrais atvejais skirtingos kainos vyrams ir moterims gali būti nustatytos dėl objektyvių kriterijų (pvz., medžiagų ir laiko sąnaudų). Šiame tyrime analizuoti grožio paslaugų teikėjai tokių kriterijų nenurodė, todėl pirmajame tyrimo etape buvo traktuojami kaip turintys diskriminuojančius kainoraščius.

Tyrimas yra paremtas duomenimis, kurie buvo surinkti iš grožio paslaugų teikėjų interneto svetainių. Duomenys tyrimui buvo renkami naudojant internetinius paieškos variklius, ieškant grožio paslaugų teikėjų naudojant raktažodžius (pvz., „kirpykla Vilnius“, „grožio salonas Šilalė“ ir panašiai). Daugiausia duomenų buvo surinkta iš Vilniaus (67 teikėjai), Kauno (32 teikėjai) ir Klaipėdos (15 teikėjų) regionų (t.y. didžiųjų Lietuvos miestų ir jų apylinkių). Tyrimo metu viso buvo analizuojami 176 teikėjų kainoraščiai iš visos Lietuvos teritorijos.

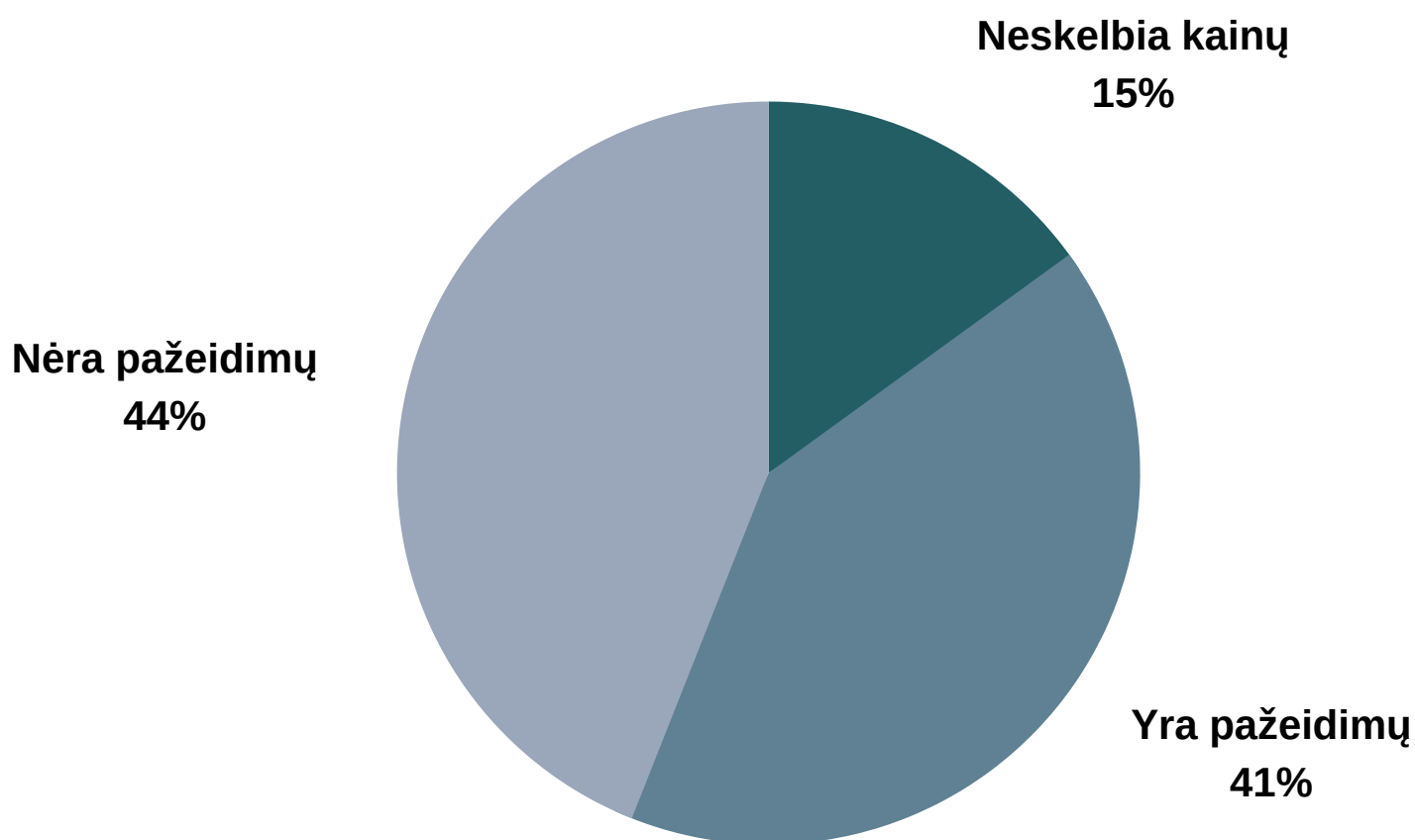
Pažymėtina, kad tyrimo metu buvo atsižvelgta tik į grožio paslaugų teikėjus, kurie tyrimo metu turėjo interneto svetaines. Tai reiškia, kad šis tyrimas neturėjo galimybės apžvelgti absoliučiai visų grožio paslaugų teikėjų, nes dalis teikėjų, ypač regionuose arba veikiantys neoficialiai, savo internetinės svetainės neturi. Taip pat būtina atsižvelgti į tai, kad pasirinkus internetinės paieškos metodą, dalis grožio paslaugų teikėjų galėjo nepatekti į duomenų bazę dėl internetinių svetainių nustatymų ir internetinių paieškos variklių algoritmų ypatybių. Taip pat 15 proc. (viso 26) grožio paslaugų teikėjų savo internetinėse svetainėse kainų neskelbė ir todėl toliau nebuvo analizuojami.

03

Metodika ir eiga (I)

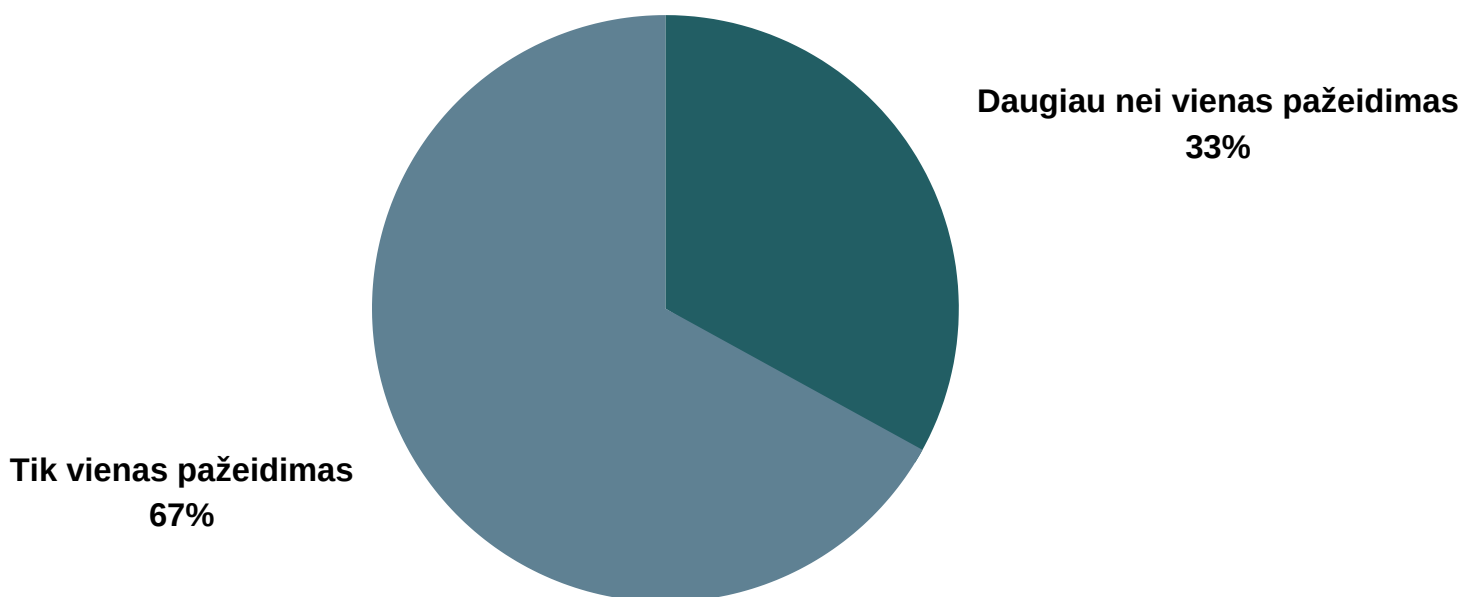
Tyrimas parodė, kad 41 proc. (70 teikėjų) visų analizuotų teikėjų taiko skirtingas kainas vyrams ir moterims teikiant bent vieną paslaugą, taip pažeisdami Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą. 44 proc. (75) teikėjų taiko vienodas kainas.

04 Metodika ir eiga (I)

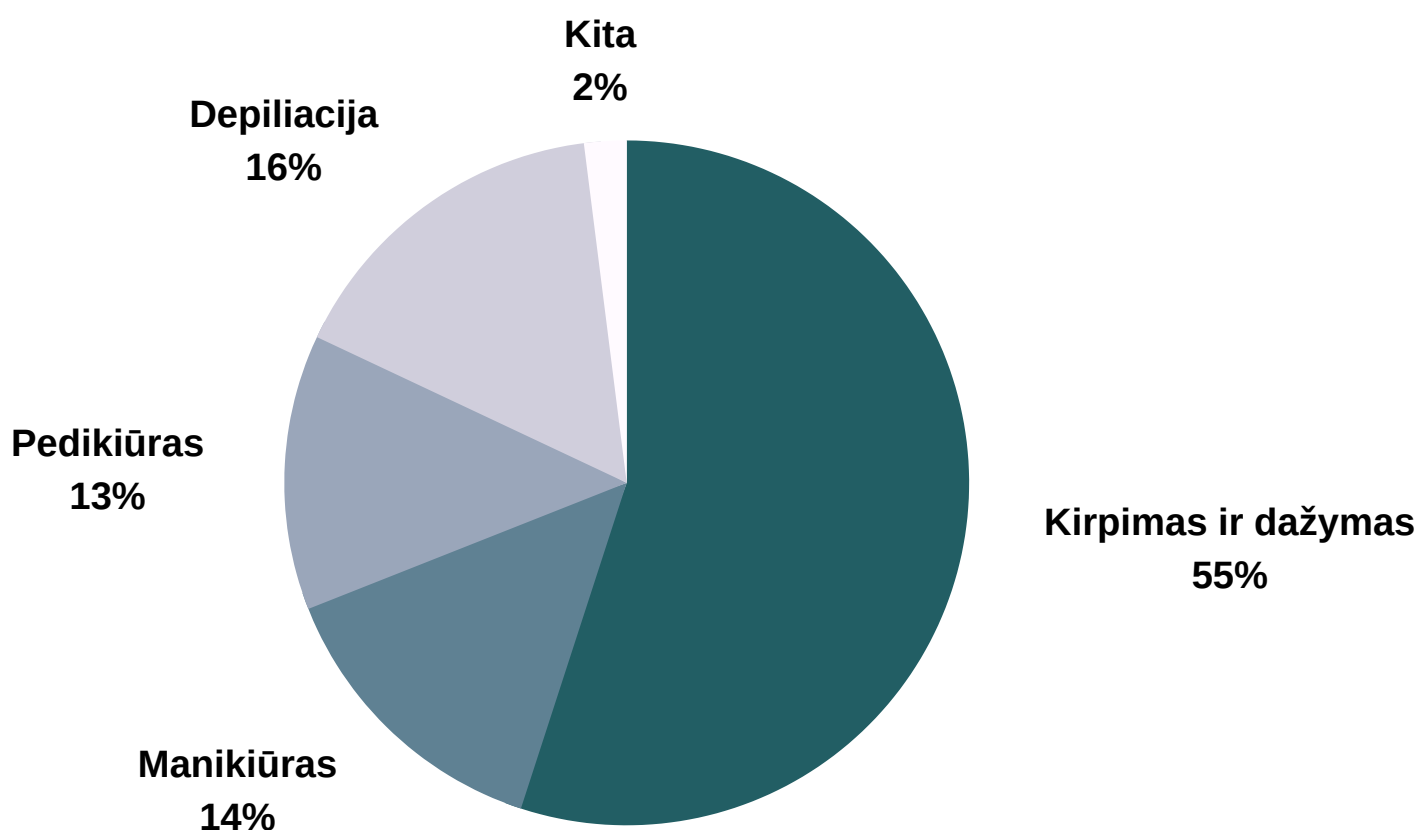
Duomenų analizė parodė, kad dauguma grožio paslaugų teikėjų pažeidžia teisės aktus nustatant kainas tik vienoje kategorijoje (pvz.: nustatant tik kirpimo, bet ne pedikiūro kainas). Tokių teikėjų dalis (iš visų, kurių kainoraščiuose buvo nustatyti pažeidimai) sudaro 67 proc. Trečdalis (33 proc.) paslaugų teikėjų kainoraščiuose aptiktas daugiau nei vienas pažeidimas.

05 Metodika ir eiga (I)

Pažeidėjų analizė pagal sritį, kurioje egzistuoja pažeidimas, parodė, kad dauguma grožio paslaugų teikėjų netinkamai nustato kainas teikiant kirpimo ir plaukų dažymo paslaugas (55 proc.). Nustatant manikiūro kainas – 14 proc., pedikiūro – 13 proc., depiliacijos – 16 proc., kitų paslaugų – 2 proc.

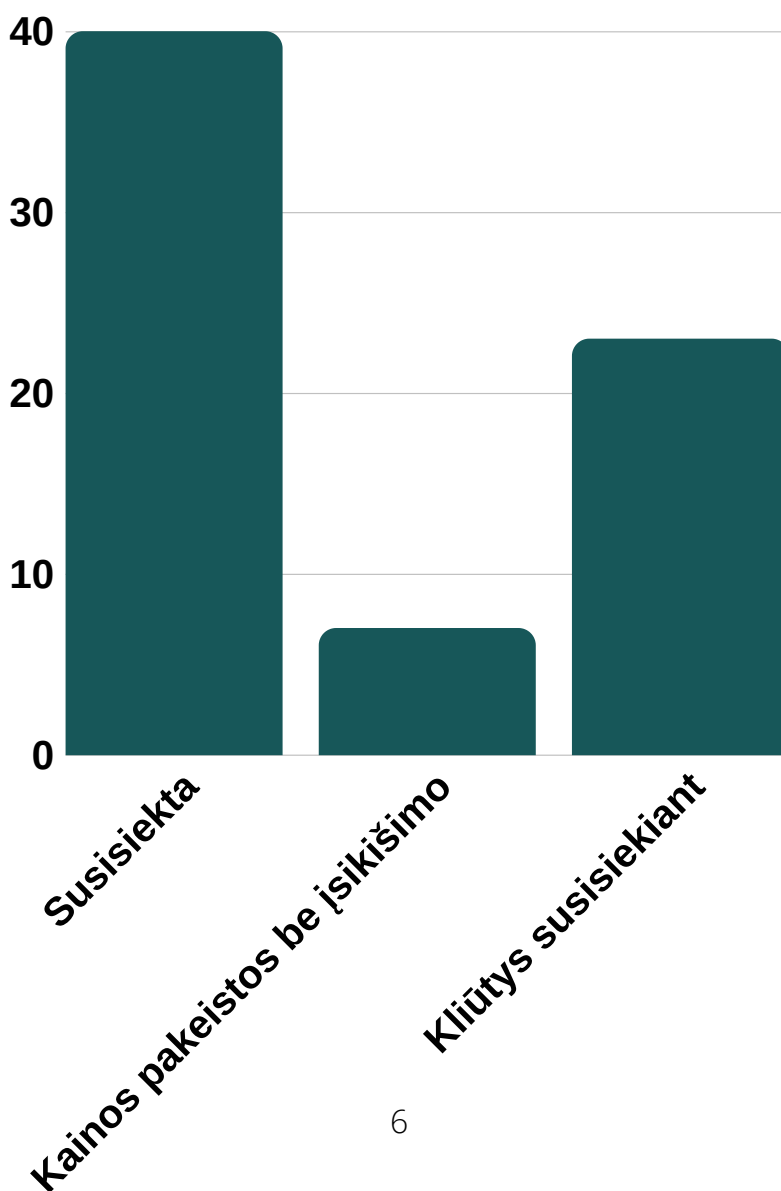
06

Metodika ir eiga (II)

Antrojo etapo metu buvo bandoma susisiekti su dauguma grožio paslaugų teikėjų. Grožio paslaugų teikėjams, su kuriais pavyko susisiekti, Žmogaus teisių balsas pateikė rekomendacijas ir pasiūlė bendradarbiauti atnaujinant kainoraščius.

Rekomendacijos dėl kainoraščių buvo išsiųstos daugiau nei 40 grožio paslaugų teikėjų. Su dalimi paslaugų teikėjų dėl įvairių kliūčių Žmogaus teisių balsui susisiekti nepavyko. Taip pat dalis paslaugų teikėjų kainoraščius pakeitė tyrimo eigoje, be Žmogaus teisių balso rekomendacijų.

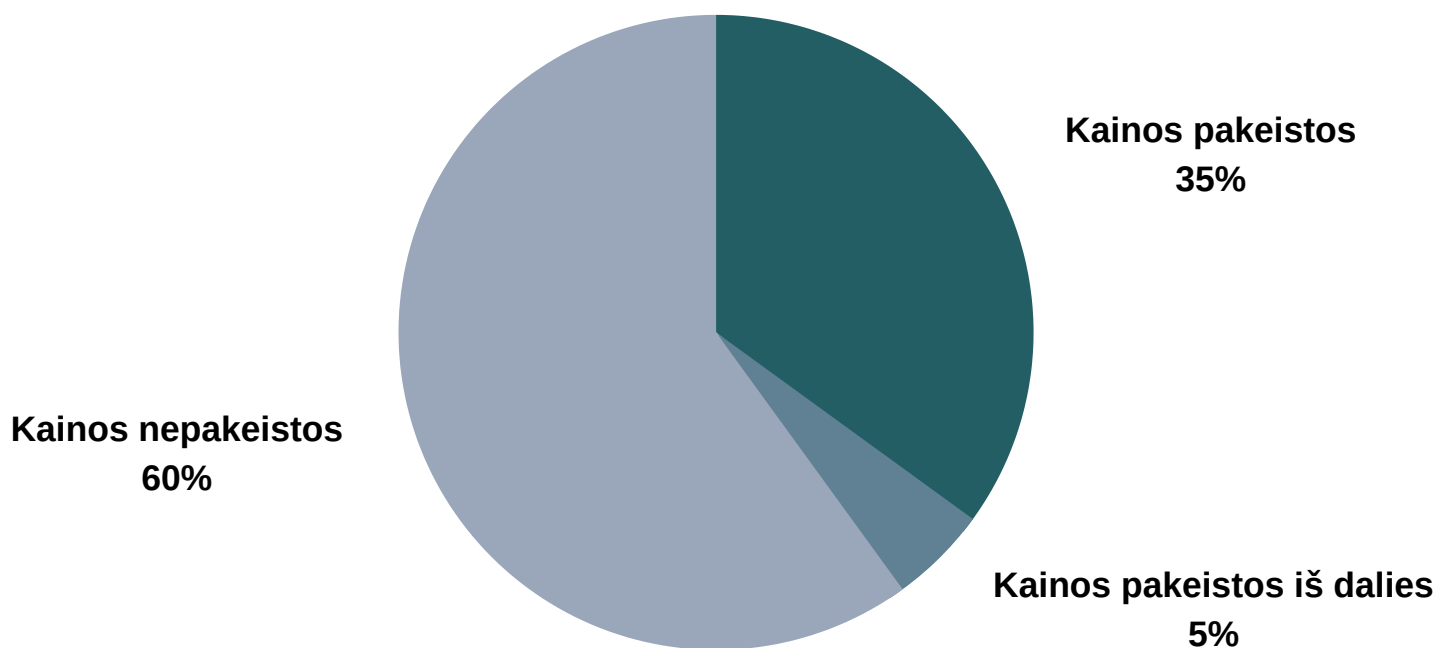

07

Metodika ir eiga (II)

Tik 35 proc. grožio paslaugų teikėjų, su kuriais buvo susisiepta, buvo linkę atsižvelgti į Žmogaus teisių balso pateiktas rekomendacijas ir pakeitė savo kainoraščius. 5 proc. paslaugų teikėjų kainoraščius pakeitė tik iš dalies. Net 60 proc. grožio paslaugų teikėjų į pateiktas rekomendacijas arba nesureagavo, arba atsisakė į jas atsižvelgti.

08 Metodika ir eiga (III)

Įvertinus pirmųjų dviejų tyrimo etapų rezultatus, 2019 m. liepos 8 d., kaip ir buvo planuota, informacija apie grožio paslaugų teikėjus, kurie nesutiko su rekomendacijomis arba su kuriais Žmogaus teisių balsui nepavyko susisiekti dėl įvairių aplinkybių, buvo perduota Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai.

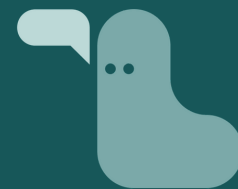
Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba 2020 m. vasario 18 d. atsakė į kreipimąsi ir informavo, kad susisiekė su dalimi grožio paslaugų teikėjų. Taip pat informavo, kad dėl vieno grožio paslaugų teikėjo Tarnyboje jau buvo atliktas tyrimas ir pateiktas siūlymas nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.

Tarnyba savo atsakyme pažymėjo, kad dėl padidėjusio darbo krūvio Tarnybos prioritetai yra kitose srityse nei šio tyrimo apimtis. Dėl šios Tarnybos pozicijos skundas (skundai) laikytinas kaip tinkamai neišnagrinėtas.

09 Išvados

1. Didelė dalis grožio paslaugų teikėjų vis dar taiko netinkamą kainodarą, dėl kurios, priklausomai nuo paslaugos, vyrai arba moterys yra priversti mokėti daugiau už lygiavertę paslaugą tik dėl asmens lyties.
2. Grožio paslaugų teikėjai nustatant kainas nėra linkę pagrįsti savo sprendimų objektyviais kriterijais (pvz., produktų sąnaudos, paslaugos trukmė ir t.t.).
3. Nustatyta, kad dalis grožio paslaugų teikėjų, kurie netinkamas kainas taiko vienai paslaugai, bus linkę nustatyti netinkamas kainas ir daugiau teikiamų paslaugų.
4. Dažniausiai netinkama kainodara taikoma teikiant su plaukų priežiūra susijusias paslaugas. Taip pat manikiūro, pedikiūro ir depiliacijos paslaugas.
5. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos kampanija „Kaina neturi lyties“, nors ir pasiekė teigiamų rezultatų, ypač visuomenės informavimo srityje, nebuvo pakankamai efektyvi siekiant užtikrinti, kad vartotojai gaudami paslaugas nebūtų diskriminuojami grožio paslaugų srityje.
6. Siekiant užtikrinti tinkamą skundų nagrinėjimą ir visuomenės švietimą apie lygias galimybes, būtina didinti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veiklos efektyvumą, suteikiant jai tinkamus resursus vykdyti veiklą.

10 Baigiamasis žodis

Tolimesni veiksmai

Organizacija Žmogaus teisių balsas toliau sieks bendradarbiauti su grožio ir kitų paslaugų teikėjais, siekiant užtikrinti, kad taikoma kainodara paslaugų srityje nediskriminuotu vartotojų lyties ar kitais pagrindais, tiek palaikant tiesioginį kontaktą su verslo sektoriumi, tiek vykdant informacines kampanijas ir žmogaus teisių komunikaciją.

Kvietimas paslaugų teikėjams

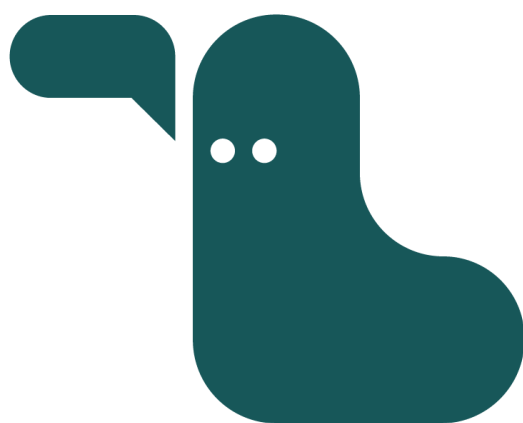
Žmogaus teisių balsas kviečia paslaugų teikėjus bendradarbiauti ir susisiekti su organizacijos ekspertais konsultacijai dėl lygių galimybių bei nediskriminavimo užtikrinimo teikiant paslaugas. Veikdami kartu galime rasti geriausią sprendimą.

Apie organizaciją

Žmogaus teisių balsas – tai nevyriausybinė organizacija (*think tank*), kurios tikslas šviesti visuomenę apie žmogaus teises Lietuvoje ir pasaulyje, atlikti tyrimus ir pateikti rekomendacijas žmogaus teisių situacijai gerinti. Žmogaus teisių balsas veikia tokiose srityse kaip advokacija, žmogaus teisių švietimas, žmogaus teisių komunikacija.

www.zmogausteises.lt
www.zmogausteisiugidas.lt

VšĮ „Žmogaus teisių balsas“
www.ztbalsas.lt
info@ztbalsas.lt

Žmogaus teisių balsas

